Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур өчен олимпиада биремнәренең җаваплары 2023-2024 уку елы, 4 нче сыйныф

Ответы олимпиадных заданий муниципального тура по татарскому языку для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык) 2023-2024 учебный год, 4 класс

Максимальный балл – 73

1. **Напишите подходящее по смыслу название животного.** *(Максимальное количество – 4 балла)*

Хәйләкәр ТӨЛКЕКуркак КУЯН

КиреИШӘКСөтле СЫЕР

2.**Сколько раз в стихотворении встречается звук [о]?***(Максимальное количество – 3 балла)*

Туган ил ул – алтын арышлар,

Туган ил ул – зифа камышлар,

Туган ил ул – иркен болыннар,

Болыннарда нәни колыннар. *(Зәкия Туфайлова)*

Ответ: 6

3. Образуйте прилагательные от данных слов. *(Максимальное количество – 4 балла)*

Бал - БАЛЛЫ

Күңел - КҮҢЕЛЛЕ

Яз - ЯЗГЫ

Акыл - АКЫЛЛЫ

4. Посмотрите рисунок и напишите слова, начинающиеся на букву “ка”. *((за каждый верный ответ по 1 баллу, максимальное количество – 10 баллов).*

КҮЗ, КОЛАК, КАШ, КУЛ, КАМЗУЛ, КҮЛМӘК,

5.Укажите правильный перевод.Поставьте галочку в клетке, если считаете ответ правильным. *(Максимальное количество – 6 баллов)*

Габдулла Тукай – великий поэт татарского народа.

☐ **Габдулла Тукай – татар халкының бөек шагыйре.**

☐ Габдулла Тукай – татар халкының бөек җырчысы.

☐ Габдулла Тукай – татар халкының яраткан шагыйре.

Футбол – самый распространённый вид спорта в мире..

☐ Футбол – дөньяда иң аз таралган спорт төре.

☐ **Футбол – дөньяда иң киң таралган спорт төре.**

☐ Футбол – дөньяда таралган спорт төре.

Вчера Марат сходил в госту ксвоему другу.

☐Марат иртәгә дустына кунакка барып киләчәк.

☐Марат бүген дустына кунакка барып килә.

☐**Марат кичә дустына кунакка барып килде.**

6.Спросите у друга на татарском языке. *(Максимальное количество – 8 баллов)*

1) – который час

___

2)– прочитал ли он

книгу____

–

3) – придет ли он завтра в школу

____

4) - есть ли у него домашние животные

____

7.

Нераспространённые предложения переделайте в распространённые. (з*а каждый правильный ответ по одному баллу, максимальное количество – 10 баллов)*.

1. Кыш килде. ____

2. Кар ява башлады. ____

3. Балалар уйныйлар. ____

8.Прочитайте текст и заполните таблицу.   (*За каждый правильный ответ по одному баллу, максимальное количество – 8 баллов)*

Бер куянның иркә кызы булган. Әнисе аңа киез итекләр алып биргән. Куян кызы шатланган, әнисенә рәхмәт әйткән.

Ләкин ул итекләрдән бик тиз туйган. Кар һәм боз өстеннән яланаяк йөгерә башлаган. Өч көннән соң, аксый-аксый, әнисе янына килгән.

Әнисе аны доктор Айболитка алып барган. Айболит куян кызының аягына дару сөрткән. Киез итекләрне салмаска, әни сүзен тыңларга кушкан.

(Абдулла Алиштан)

№	Раслаулар / утверждения	“Әйе” яки “юк”
1	Әнисе кызына киез итекләр алып биргән.	ӘЙЕ
2	Куян кызы итекләргә шатланмаган.	ЮК
3	Куянның ике кызы булган.	ЮК
4	Куян кызы киез итекләрне бер дә салмаган.	ЮК
5	Куян кызы бер атна буе итекләрсез йөргән.	ЮК
6	Куян кызы үзе генә доктор Айболитка килгән.	ЮК
7	Айболит куян кызына укол кадаган.	ЮК
8	Доктор Айболит әни сүзен тыңларга кушкан.	ӘЙЕ

9.Напишитепо следующему плану рассказ о себе. *(8-10 предложений, максимальное количество – 20 баллов)*

План.

1. Синең исемең ничек?

2. Син кайда укыйсың?

3. Син кайда яшисең?

4. Үзеңнең тышкы кыяфәтеңне сурәтлә.

5. Ял вакытларында нәрсә белән шөгыльләнәсең?

____

____

____

____

____

____

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль туры өчен олимпиада биремнәренең җаваплары
2023-2024 уку елы, 5 нче сыйныф

Ответы олимпиадных заданий муниципального тура по татарскому языку для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык)
2023-2024 учебный год, 5 класс

Максимальный балл – 63

1. Найдите антонимы и запишите. (*Максимальное количество–4 балла)*

1Менә минем уң кулым,
менә минем сул кулым. УҢ - СУЛ
2) Ул башта өскә карады,
аннан соң аска күз төшерде. ӨСКӘ- АСКА
3) Ак төс белән кара төсне кушсаң,
соры төс килеп чыга. АК - КАРА
4) Укытучы сорады, мин җавап бирдем. СОРАДЫ – ҖАВАП БИРДЕМ

2. Поставьте галочку рядом с теми словами, в которых используется звук [къ]*(за каждый верный ответ по 1 баллу, аксимальное количество–3 балла)*

☐кечкенә☐ **кар**☐ дәреслек

☐ **кул**☐ күбәләк ☐ **балык**

3. Напишите как можно больше татарских слов, которые начинаются со слога КА-*(за каждый верный ответ по 1 баллу, максимальное количество – 10 баллов)*

КАБАК, КАДАК, КАШЫК, КАЛАК, КАРАНДАШ, КАТЫК, КАЙМАК, КАЙНАР, КАРАК, КАТЫ, КАЗАН, КАРА.

4. Соедините слова по смыслу и запишите*(за каждый верный ответ по 0,5 баллу, максимальное количество – 4 балла)*.

Казан	урамы
Идел	шәһәре
Татарстан	күл
Мамадыш	тавы
Эльбрус	районы
Муса Җәлил	Республикасы
Үзәк парк	аллеясы
Зәңгәр	елгасы

КАЗАН ШӘҺӘРЕ, ИДЕЛ ЕЛГАСЫ, ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, МАМАДЫШ РАЙОНЫ, ЭЛЬБРУС ТАВЫ, МУСА ҖӘЛИЛ УРАМЫ, ҮЗӘК ПАРК АЛЛЕЯСЫ, ЗӘҢГӘР КҮЛ.

5. Составьте предложения из слов.*(Максимальное количество – 8баллов)*

туган/ Фәридәнең/ көне/ бүген.

БҮГЕН ФӘРИДӘНЕҢ ТУГАН КӨНЕ.

пешерделәр/торт/тәмле/бик/ аңа.

АҢА БИК ТӘМЛЕ ТОРТ ПЕШЕРДЕЛӘР.

көлмәге / матур/ дә/ иде/ Фәридәнең.

ФӘРИДӘНЕҢ КӨЛМӘГЕ ДӘ МАТУР ИДЕ.

тиздән/ кызлары/ дус/ килделәр / да.

ТИЗДӘН ДУС КЫЗЛАРЫ ДА КИЛДЕЛӘР.

6. Пронумеруйте предложения в таком порядке, чтобы получился связный текст.*(Максимальное количество – 8баллов)*

Җөмлә	Тәртип саны
Карт базарга барган.	*2*
Хәйләкәр төлке юри үлгән булып яткан икән, арбада бөтен балыкларны ашап бетергән һәм үзе дә качкан ди.	*7*
Менә карт өенә кайтып җиткән дә балыклар белән төлкене алыйм дип караса, балыклар да юк, төлке дә юк ди.	*8*
Балыгын чанага салып, кайтырга чыккан.	*4*
Бер карт белән карчык яшәгән.	*1*
Шактый кайткач, юлда үлгән төлке күргән.	*5*
Базарда күп итеп балык алган.	*3*
– Менә бәхет! Төлке тиресеннән карчыгыма җылы тун тектерермен! – дип шатланган һәм төлкене чанасына салган.	*6*

7. **Найдите и исправьте в предложениях ошибки, запишите правильный вариант.** *(Максимальное количество – 8 баллов)*

Без җәй көннәрендә чана шуабыз.

БЕЗ КЫШ КӨННӘРЕНДӘ ЧАНА ШУАБЫЗ.

Мин иртәгә дустыма кунакка бардым.

МИН ИРТӘГӘ ДУСТЫМА КУНАККА БАРАМ. / МИН ИРТӘГӘ ДУСТЫМА КУНАККА БАРАЧАКМЫН.

Татарстан урманнарында филләр яши.

ТАТАРСТАН УРМАННАРЫНДА ФИЛЛӘР ЯШӘМИ.

Унбишкә уналтыны кушкач кырык бер була.

УНБИШКӘ УНАЛТЫНЫ КУШКАЧ УТЫЗ БЕР БУЛА.

8. Спросите у друга на татарском языке. *(Максимальное количество – 8 баллов)*

1) любит ли он читать книги

СИН КИТАП УКЫРГА ЯРАТАСЫҢМЫ?

2) пойдёт ли на экскурсию

СИН ЭКСКУРСИЯГӘ БАРАСЫҢМЫ?

3) когда выйдет на улицу

СИН УРАМГА КАЙЧАН ЧЫГАСЫҢ?

4) есть ли у него дома настольная игра

СИНЕҢ ӨЕҢДӘ ӨСТӘЛ УЕНЫ БАРМЫ?

9.Составьте и запишите продолжение рассказа.*(Максимальное количество – 10 баллов)*

Алиянең песнәге бар. Ул читлектә яши. Песнәк бик матур. Алия кошчыгын бик ярата. Песнәк бик матур итеп сайрый һәм Алиянең күңелен күтәрә иде. Тик менә инде өч көн кош никтер сайрамый башлады? Ни булган аңа? Әллә авырта башлаганмы? Алия песнәк янына килде һәм сорады:

- **Песнәгем, син ник сайрамыйсың?**

Ә песнәк аңа җавап бирде:

- ____

____

____

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур олимпиада биремнәренең җаваплары
(6 нчы сыйныф, 2023/2024уку елы)

(Максимальное количество баллов – 76)

1. Допишите недостающую информацию, задайте вопросы (максимальный балл – 10)

*1) Синонимнар – бердәй яки **ЯКЫН/ОХШАШ** лексик мәгънә белдерә торган сүзләр төркеме.*
*Синонимнар – бердәй яки **НИНДИ** лексик мәгънә белдерә торган сүзләр төркеме?*
*2) Синонимнар бер-берсеннән мәгънә төсмере белән **АЕРЫЛАЛАР**.*
*Синонимнар бер-берсеннән мәгънә төсмере белән **НИШЛИЛӘР**?*
*3) **АНТОНИМНАР** – капма-каршы лексик мәгънәле сүзләр төркеме.*

***АНТОНИМНАР** – капма-каршы лексик мәгънәле сүзләр төркемеме?*

*4) **ОМОНИМНАР** – бертөрле әйтелеп, төрле мәгънә белдерә торган сүзләр.*

***НӘРСӘЛӘР** бертөрле әйтелеп, төрле мәгънә белдерәләр?*

*5) Лексикология – телнең сүзлек составын өйрәнә торган **ФӘН/ТАРМАК**.*

*Лексикология – телнең сүзлек составын өйрәнә торган **НӘРСӘ**?*

2. Прочитайте загадку. О чём эта загадка? *(максимальный балл – 3)*.
Көнбагыш

3. Расположите следующие предложения таким образом, чтобы получился текст. Занесите варианты ответов в таблицу *(максимальный балл – 10)*.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
е	в	җ	ә	ё	д	б	ж	а	г

4. Напишите советы к ситуациям *(максимальный балл – 10)*

1) Мин конференциягә соңга калдым./ ***Әкрен генә кереп утыр.***

*2) Мин авырыйм./**Табибка күрен./Өйдә ятып тор.***

*3) Урамда салкын./**Урамга җылы итеп киенеп чык.***

*4) Мин китапханәнең кайда урнашканын белмим./**Китапханә адресын интернеттан кара, навигатор белән тап. /Кешеләрдә сора.***

*5) Минем кәефем начар./**Матур әйберләр турында уйла./ Тәмле әйбер аша.***

5. Дополните предложение подходящим по смыслу словом (максимальный балл – 6).

1) Муса Җәлил 1906 нчы елда Оренбург өлкәсе Мостафа <u>авылында</u> туа.

2) Ул бик яшьтән әдәбият белән <u>кызыксына/мавыга</u>.

3) 9 яшендә <u>үк</u> шигырьләр яза.

4) Бөек <u>Ватан</u> сугышы башлану белән, Муса Җәлил фронтка китә.

5) 1942 нче елда, авыр яраланып, фашистлар кулына <u>эләгә</u>.

6) 1956 нчы елда Муса Җәлилгә, Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыгы өчен, Советлар Союзы Герое <u>исеме</u> бирелә.

6. Переведите предложения *(максимальный балл – 10)*.

1) Татарстан Республикасы Дәүләт әләме рәссамы – Тавил Хаҗиәхмәтов.

2) Ул еш кына туган шәһәреннән хатлар ала.

3) Татарстан Республикасы туризм һәм ял өчен югары потенциалга ия төбәк булып тора.

4) Миңа бу эшне эшләргә кирәк.

5) Ул укуга/укырга берчайчан соңга калмый.

7. “Соберите пословицы”, соединив цифры с буквами *(максимальный балл – 5)*.

1) б; 2) а; 3) г; 4) ә; 5) в

8. Найдите среди словосочений слов (фразеологизмов) такие, которые являются синонимами к словам “шатлану, сөенү” и подчеркните их. (максимальный балл – 4)

Авыз ачып йөрергә, <u>авызы колакка җитү,</u> авыз турсайтырга, баш күтәрү, баш әйләнү, <u>башы түшәмгә тию,</u> биш куллап, борын күтәрү, колак итен ашау, күктән төшү, <u>түбәсе күккә тию,</u> җилкәдән тау төшкән кебек, җилгә очу, су кебек эчү, күз ачып йомганчы, <u>күңел күтәрелү</u>

9. Допишите окончания в предложениях (за каждый верный ответ – 0,5 балла, мак.б. - 3).

*1) Татарстан гербындагы канатлы барс нәрсә**<u>не</u>** аңлата?*

*2) Барс – борынгы Болгар дәүләт**<u>енең</u>** билгесе.*

*3) Элек бу җир**<u>ләрдә</u>** Барс кабиләләре яшәгән.*

*4) Халык аны үз әкият**<u>ләренд</u>**ә канатлы итеп сурәтләгән.*

*5) Барс ирек**<u>не</u>** ярата, читлек**<u>тә</u>** яши алмый.*

10. Напишите 5 предложений о том, какой день недели вы любите и почему *(за каждое верное предложение – 3 балла, максимальное количество баллов – 15).*

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган республика туры олимпиада биремнәренең җаваплары
(7 нчы сыйныф, 2023/2024уку елы)

(Максимальное количество баллов – 74)

1. Укажите вопрос и определите часть речи предложенных слов *(максимальный балл – 4)*:

а) язын

ә) яздан

б) язгы

в) язган

_ә_ нәрсәнең?

_в_ нишләгән?

_а_ кайчан?

_б_ нинди?

_б_ сыйфат

_а_ рәвеш

_ә_ исем

_в_ фигыль

2. Прочитайте текст, найдите и напишите пропущенное слово *(максимальный балл – 4).*

<u>песнәк</u>

3. Расставьте реплики в нужном порядке (укажите последовательность в цифрах), чтобы получился диалог *(максимальный балл - 10).*

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
е	в	җ	ә	ё	д	б	ж	а	г

4. Найдите пару и соедините фразеологизмы *(максимальный балл – 9)*.

ике тамчы су кебек – на одно лицо; озын сүзнең кыскасы – короче говоря; баш вату – ломать голову; төпсез көймәгә утырту – обвести вокруг пальца; күрмәгәнен күрсәтү – показать, где раки зимуют; борын төбендә – рукой подать; җир тишегендә – у черта на куличках; имәндә икән чикләвек – вот где собака зарыта; ике агач арасында адашу – заблудиться в трёх соснах.

5. Напишите советы к представленным ситуациям (максимальный балл – 10)

1) Мин дәреслекне өйдә оныттым./ Башка вакытта әйберләрне кичтән әзерләп куй./

2) Минем башым авырта. / Саф һавага чык./Табибка күрен./Дару эч.

3) Яңа ел бәйрәме җитә./ Дусларыңа бүләкләр ал.

4) Мин бүген ярышка барам./ Соңга калма./Яхшы чыгыш ясау турында уйла.

5) Дустымны үпкәләттем./ Гафу үтен.

6. Переводите предложения *(максимальный балл – 10)*.

1) Кичә яхшы һава торышы булса, без урманга барыр/бара идек.

2) Бу фатир безнең гаилә өчен артык кечкенә.

3) Татарстан – Россия Федерациясе составындагы демократик хокукый дәүләт.

4) Башта без тар урам буйлап бардык, аннан проспектка чыктык.

5) 200 елдан артык Казан Көнчыгыш Европаның әйдәп баручы фәнни үзәкләренең берсе булып санала.

7. Соберите пословицы, соединив цифры с буквами *(максимальный балл – 6)*.

1) ә; 2) г; 3) а; 4) д; 5) б; 6) в.

8. Допишите окончания слов в предложениях (за каждый верный ответ по 0,5 балла, мак. - 6).

1) Казан шәһәренең горурлыгы – Сөембикә манарасы.

2) Манараның исеме Казан ханбикәсе Сөембикә турында риваятьләргә бәйле.

3) Сөембикә ханбикә гүзәллеге белән тирә-юньдә дан тоткан.

4) Сөембикә Казанда 1532 – 1551 елларда яшәгән.

5) Парижны – Эйфель башнясы, Казанны Сөембикә манарасы бизи.

9. Напишите 5 правил (предложений) о здоровом образе жизни (за каждое верное предложение – 3, максимальный балл – 15).

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур олимпиада биремнәре ачкычы
2023-2024 уку елы, 8 нче сыйныф

Максимальный балл – 68

1. **Озаглавьте рисунок.(1 б.)**

Составьте 5 вопросительных предложений по рисунку. 5 баллов, по 1 баллу за каждый правильный ответ. Макс. б. -6

Ачкыч: Күңелле дәрес.

Сыйныфта ничә бала бар? Сыйныфта нинди дәрес бара? Укытучы нәрсә турында сөйли? Укучыларга дәрес ошыймы? Сыйныф тактасына нәрсә эленгән?

2. **Укажите ряд, в котором правильно указано число твердых гласных в предложении. 2 балла**

Йөгереп кайту белән, өйгә кермим: физик күнегүләр ясыйм. (Нур Әхмәдиев)

Ачкыч:Ә) 4

3. Отметьте ряд, в котором правильно указано ударение слова. 2 балла

Ачкыч:А) укы’маганнар

4. Определите словосочетание, которое не является фразеологизмом. 2 балла

Ачкыч:Ә) озак уйлау

5. В какой последовательности необходимо поставить слова, чтобы получилась пословица? 2 балла

Ачкыч:4) Ә, В, А, Б

6. В какой последовательности нужно расставить предложения, чтобы получился текст?2 балла

Ачкыч:2) В, Ә, А, Б

7. **Найдите продолжение предложения:** ***Дәрескә соңга калсаң, ...*** **2 балла**

Ачкыч: 3) рөхсәт сорап, сыйныфка кер.

8. **Составьте мини-диалоги с использованием в репликах данных слов и словосочетаний. 10 баллов**

№	**Реплики**	**Слова для использования в репликах**	**Баллы за правиль-ный ответ**	**Баллы**
1.	- - Сезгә сорау биререгә рөхсәт итегез?	- *рөхсәт итегез*	**2**	
	- - Мин Сезне игътибар белән тыңлыйм.	- *игътибар*		
2.	- Мәктәптә кизү тору	- *журнал*	**2**	

	журналы кайда?			
	- Укытучылар кабинетыннан кереп сорагыз.	- *укытучылар кабинеты*		
3.	Дәрестә ничек җавап бирдең?	- *дәрес*	**2**	
	- Дәреслеккә карый-карый җавап бирдем.	- *дәреслек*		
4.	- Син Казанның нинди истәлекле урыннарында булдың?	- *истәлекле*	**2**	
	- Мин Кремльдә, музейларда булдым.	- *музей*		
5.	- Кыш көне нинди уеннар уйныйсыз?	- *кыш*	**2**	
	- Кыш көне чана шуабыз, кар бабай ясыйбыз.	- *кар бабай*		

9. **Переведите на татарский язык и запишите в строке после каждого предложения. 10 баллов.**

№	**Предложения**	**Баллы за правиль-ный ответ**	**Баллы**
1.	Президент России В.В.Путин объявил 2023 год в России Годом учителей и наставников.	**2**	
	Россия Президенты В.В.Путин 2023 елны Россиядә укытучылар һәм остазлар елы дип игълан итте.		
2.	Это предполагает повышение значения профессии учителя.	**2**	
	Бу укытучы һөнәренең әһәмиятен арттыру дигән сүз.		
3.	В этом году были проведены различные мероприятия.	**2**	
	Быел төрле чаралар үткәрелде.		
4.	Талантливый учитель дает знания другим, понимает душу ребенка.	**2**	
	Талантлы укытучы башкаларга белем бирә, баланың күңелен аңлый.		
5.	Учитель - это не просто профессия, это - его судьба!	**2**	
	Укытучы ул һөнәр генә түгел, ул – аның язмышы!		

10. **Составьте предложения, разделив слова и правильно раставив знаки препинания. 10 баллов**

№	**Предложения**	Баллы за правиль-ный ответ	Баллы
1.	Гаиләбеләнмәктәпбергәэшләгәндәгенәбалалардабулгантboard алантныачыпбула.	**2**	
	Гаилә белән мәктәп бергә эшләгәндә генә балаларда булган талантны ачып була.		

2.	Талантлыкешеһәрэштәдәталантлыбула. Талантлы кеше һәр эштә дә талантлы була.	**2**	
3	КүренеклеязучыАстаховфикеренчәталантларныяшьтәнбарларгакирәк. Күренекле язучы Астахов фикеренчә, талантларны яшьтән барларга кирәк.	**2**	
4	Талантлыбалаүзенеңҗәмгыятькәкирәклегенбелепалгатабазурэшләрбашкараалуынаышаныпяшәргәтиеш. Талантлы бала, үзенең җәмгыятькә кирәклеген белеп, алга таба зур эшләр башкара алуына ышанып яшәргә тиеш.	**2**	
5	Һәрбаладаүзенчәталантлыкемдерҗыргабиюгәнәфиссүзгостакемдеркулэшләренәоста. Һәр бала да үзенчә талантлы: кемдер җырга, биюгә, нәфис сүзгә оста, кемдер кул эшләренә оста.	**2**	

11. Россия ФедерациясеПрезиденты тарафыннан «Укытучыһәм остаз» елы дип игълан ителгән 2023 ел тәмамланып килә. Быел шуңа бәйле нинди вакыйга (чара, күренеш) исеңдә калды? 10 җөмләдән торган текст яз.// Завершается 2023 год, год объявленный Президентом Российской Федерации “Годом Наставника и педагога”. Какое ты запомнил событие (мероприятие, явление), связанное с этим годом? Напиши текст из 10 предложений.

20 баллов, по 2 балла за каждое правильное предложение.

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур олимпиада биремнәре ачкычы 2023-2024 уку елы, 9 нче сыйныф

Максимальный балл – 90

1. Озаглавьте рисунок.Составьте 5 вопросительных предложений по рисунку. 6 баллов, по 1 баллу за каждый правильный ответ.

Ачкыч:Бәхетле гаилә. Рәсемдә нинди ел вакыты сурәтләнгән? Гаиләдә ничә кеше? Гаиләдә кемнәр бар? Балаларга ничә яшь? Гаилә кайда ял итә? Бу гаилә бәхетлеме?

2. Укажите ряд, в котором правильно указано число звонких согласных в предложении. 2 балла

Ачкыч:4) 20

3. В какой группе слова не относятся к самостоятельной части речи.

2 балла.

Ачкыч:2) иң, аркылы, бәлки, һәм

4. Выберите ряд прилагательных в превосходной степени. 2 балла.

Ачкыч:3) кап-кара, биктиз, иңбәхетле

5. Найдите деепричастие, соответствующее данному вопросу.

***Кайчан җырлаячак?* 2 балла.**

Ачкыч:1) кайткач

6. Соотнесите фразы так, чтобы получились пословицы. 6 баллов

Ачкыч:1В, 2А, 3Ә, 4Б, 5Д, 6Г.

7. Составьте предложения с словосочетаниями. 10 баллов, по 2 балла за каждый правильный ответ

Ачкыч: Безне ачык йөзле кешеләр каршы алды. Туры сүзле кешеләрне яратам. Бу китапта тирән фикер бар. Безнең күршедә олы йөрәкле кешеләр яши. Киң күңелле булсаң, дусларың күп булыр.

8. Переведите на татарский язык и запишите в строке после каждого предложения. 16 баллов.

№	**Предложения**	Баллы за правильный ответ	Баллы
1.	У каждого человека своё представление о счастье.	2	
	Һәр кешенең бәхет турындагы күзаллавы үзенчә.		
2.	Для кого-то – это много денег.	2	
	Кем өчендер - ул күп акча.		
3.	Многие видят счастье в путешествиях и изучении мира.	2	
	Күпләр бәхетне сәяхәтләрдә һәм дөньяны өйрәнүдә күрә.		
4.	Для кого-то счастье – это любимая семья, дети.	2	

	Кемгәдер бәхет - ул яраткан гаилә, балалар.		
5.	Для нас счастье – это хорошие отметки в школе, возможность получить высшее образование и хорошая работа.	2	
	Безнең өчен бәхет - ул мәктәптә яхшы билгеләр, югары белем алу мөмкинлеге һәм яхшы эш.		
6	Счастье — это не деньги и не богатство.	2	
	Бәхет - ул акча да, байлык та түгел.		
7.	Счастье — это такое состояние души, когда хочется бегать босиком по лужам, гоняться за бабочками, встречать восход солнца.	2	
	Бәхет ул – күңелнең яланаяк суда йөгерәсе, күбәләкләр куып йөрисе, кояш чыгуын каршы аласы килә торган халәте.		
8.	Хочу, чтобы все окружающие люди тоже были счастливы.	2	
	Әйләнә-тирәдәге барлык кешеләрнең дә бәхетле булуын телим.		

9. Составьте диалог на татарском языке о счастье из 10 реплик, опираясь на содержание текста 8 задания. 20 баллов, по 2 балла за каждое правильное предложение.

- Дустым, синең бәхетле кешләрне күргәнең бармы?
- Әйе, күргәнем бар.
- Син ничек уйлыйсың, бәхет нәрсә ул?
- Һәр кеше бәхетне үзенчә аңлый: кемгәдер - ул күп акча булу, кемгәдер – сәяхәт итү, кемгәдер - ул яраткан гаилә, балалар...
- Укучылар өчен бәхет нәрсә?
- Укучылар бәхете - ул мәктәптә яхшы билгеләр, югары белем алу мөмкинлеге һәм яхшы эш.
- Акча күп булу бәхетме?
- Бәхет - ул акча да, байлык та түгел
- Дустым, ә син кайчан бәхетле?
- Әйләнә-тирәдәге барлык кешеләр дә бәхетле булса, мин дә бәхетле.

10. Киң күңелле, ачык йөзле, олы йөрәкле кешеләрне син ничек күз алдына китерәсең? Синең әйләнә-тирәңдә андый кешеләр бармы? Алар бәхетлеме? Фикерләреңне 12 җөмләдән торган текст итеп яз.

24 балла, по 2 балла за каждое правильное предложение.

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур олимпиада биремнәренең җаваплары
2023-2024 уку елы, 10 нчы сыйныф

Ответы олимпиадных заданий муниципального тура по татарскому языку для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке
(для изучающих татарский язык как государственный язык РТ).
2023-2024 учебный год, 10 класс

Максимальный балл – 93

1. **Работа с рисунком (23 б.)**

- Озаглавьте рисунок (2 б.). –“ Ышанычлы кулларда”, ...

- Опишите картину (6 -8 предложений, по 2 б за каждое = макс. 16 б.

Хәрбиләр һәрвакыт тыныч тормыш сагында. Бу рәсемдә без авыр хәлдә калган баланы коткарган солдатны күрәбез. Балага ярдәм итә алуына, аның тормышын саклап калуга ул бик шат...

- Напишите 5 прилагательные, передающие настроение солдата (5 б).

Кешелекле, батыр, ышанычлы, олы җанлы, кыю...

2. Допиши окончания слов в предложениях (макс.-15 б.).

№	**Предложения**	**Макс.кол-во баллов - 15**	**Баллы**
1.	БезНЕҢ җирләребезГӘ берЕНЧЕ кешеләр моннан миллион ел чамасы элек килеп утырганНАР .	4	
2.	БүгенГЕ көнДӘ Татарстан – икътисади, фәнни һәм мәдәни үзәк.	2	
3.	ТатарстанНАН читТӘ яшәүче милләттәшләребез күңелләренДӘ үз төбәкләрендәге моңнарНЫ саклыйЛАР .	5	
4.	ТатарстанДА ел саен Фёдор Шаляпин исемендәге халыкара опера фестивалЕ үткәрелӘ .	3	
5.	Татарстан көнчыгыш илләр белән мөнәсәбәтләрНЕ ныгыта.	1	

3. Поставь вопросы к выделенным словам (макс. -5 б.).

1. ***Табиб*** игътибарлы булырга, авыруның серен саклый белергә тиеш. 2. Табиб һөнәре – ***игелекле*** һөнәр. 3. Табиблар һәрнәрсә белән кызыксынып торалар, ***белемнәрен*** арттыралар. 4. Табиблар ***ярдәм итәргә*** һәрвакыт әзер була. 5. Табибның эше – авыруларның хәлен ***җиңеләйтү*** һәм үлемнән ***алып калу.***

№	**Вопросы к выделенным словам**	**Макс.кол-во баллов – 5 б.**	**Баллы**
1.	кем?	1	
2.	нинди?	1	
3.	нәрсәләрен?	1	
4.	нишләргә?	1	
5.	нишләү?	1	

4. **В какой последовательности необходимо поставить выражения, чтобы получилось предложение? (4 балла)**

А) акыл табылмас
Ә) акыл белән
Б) алтын табылса да
В) алтын белән

1) Ә,Б, В, А
2) Б, А, В, Ә
3) А, В, Б, Ә
4) Б, Ә, А, В

5. В какой последовательности нужно расставить предложения, чтобы получился текст?(4 балла)
А) Ул тормыш юлында укытучының нинди зур эш эшләвен тирәнрәк аңлый, күрә.
Ә) Кеше картайган саен аның укытучысына мәхәббәте, хөрмәте дә арта бара.
Б) Һәрберсендә укытучының хезмәте бар, чөнки шунда эшләүче кешеләрне укытучы тәрбияләгән.
В) Тирә-якка бер күз сал, нинди гүзәл корылмалар, биналар, бакчалар, завод – фабрикалар!

1) Б, Ә, А, В
2) В,Ә, А, Б
3) Ә, А, В, Б
4) Ә, В, А, Б

6. Соотнесите фразеологизмы и их значениями с помощью стрелок (8 баллов).

дүрт куллап - **бик теләп**	шаккату
дүрт күз белән - **бик сагынып**	бик сагынып
ике күзе дүрт булу - **шаккату**	бик теләп
борын күтәрү - **масаю**	масаю
бер дигән - **бик шәп**	әллә кайчан
	ялагай

ике йөзле – **ялагай** бик шәп

биш былтыр - **әллә кайчан**

7. Переведите на татарский язык и запишите (макс. -10 б).

1. Мы разве завтра в театр не идем. **2.** Человек должен быть воспитанным. **3.** Я на день рождение хочу пригласить своих друзей. **4.** В этом году зима холодная, поэтому нужно помочь птицам. **5**. Приготовив уроки, собрался на улицу.

№	**Предложения**	**Баллы** (макс.) (10)	**Сумма** (фактич.) ( )
1.	Без иртәгә театрга бармыйбызмыни?		
2.	Кеше тәрбияле булырга тиеш.		
3.	Мин туган көнемә үземнең дусларымны чакырырга телим.		
4.	Быел кыш салкын, шуңа күрә кошларга ярдәм итергә кирәк		
5.	Дәресләрен хәзерләп бетереп(бетергәч), урамга чыгарга җыенды.		

8. Какой ряд состоит из послелогов? (Макс.б. – 2)

1) өчен, белән, таба, өстендә

2) ләкин, әгәр, чөнки, һәм

3) минемчә, астыннан, янында, каршына

4) кичен, беләк, табан, шуңа күрә

9. Найди грамматически правильное начало предложения. (Макс б. -2)

......., тырышып эшләргә кирәк.

1) Саф һава керсен дисәң
2) Көн матур булса
3) Мин бу китапны алмаганга
4) **Яхшы ял итәр өчен**

10. Напишите рассказа (8 -10 предложений, по 2 б. за каждое по теме и правильно составленное предложение, макс. б. – 20)

Без - Татарстанның киләчәге.

Рус телендә урта гомуми белем бирү мәктәбенең рус төркемендә укучылар өчен татар теленнән үткәрелә торган муниципаль тур олимпиада биремнәренең җаваплары 2023-2024 уку елы, 11 нче сыйныф

Ответы олимпиадных заданий муниципального тура по татарскому языку для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке (для изучающих татарский язык как государственный язык РТ). 2023-2024 учебный год, 11 класс

Максимальный балл – 87

2. **Работа с рисунком (23 б.)**

- Озаглавьте рисунок (2 б.). ***Олы җанлылык***
- Опищите картину (6 -8 предложений, по 2 б за каждое = макс. 16 б.

Табигать күренешләре безгә көтелмәгән сынаулар тудырып кына тора.Бу рәсемдә көчле яңгырдан соңгы күренеш бирелгән. Тирә-якны, коры җирне су баскан. ...

- Напишите 5 прилагательные, передающие внутренний мир героя. (5 б).

Кешелекле, кызганучан, нечкә күңелле, олы җанлы, мәрхәмәтле.

2. Верните выделенные слова на свои места (по 2 б., макс. б. -8).

1. *Рәхәт, җәрәхәт.* Яхшы сүз - җанга ***рәхәт***, яман сүз – җанга ***җәрәхәт.***
2. *Көмеш, алтын.* Әйтмәгән сүз - ***алтын*** , әйткән сүз – *көмеш.* .
3. *Бер, мең.* Батыр ***бер*** үләр, куркак ***мең*** үләр.
4. *Акыл, матурлык.* ***Матурлык*** туйда кирәк, ***акыл*** көн дә кирәк.

3. Напишите антонимы приведенных слов (по 1 б., макс.б. -4) и составьте с ними предложения (по 2 б., макс. б. -8)= всего 12 б.

1) бай - ***ярлы***
2) зур - ***кечкенә***
3) көнбатыш - ***көнчыгыш***
4) җылы – ***салкын***

Рәхмәтнең зуры, кечкенәсе булмый. ...

4. Составьте предложения с приведенными словами (по 2 б., макс. б. -8).

1. Урын, кеше, хатын-кызларга, тиеш, өлкәннәргә, егет, бирергә, транспортта.

Егет кеше транспортта хатын-кызларга, өлкәннәргә урын бирергә тиеш.

3. Безгә, өйрәнү өчен, кирәк, дәреслекләр, татарча.

Безгә татарча өйрәнү өчен дәреслекләр кирәк.

4. Яшьтәшләре, укучылар, тыңларга, күбрәк, очрашырга, белән, яраталар, музыка.

Укучылар күбрәк яшьтәшләре белән очрашырга, музыка тыңларга яраталар.

5. Ял итү, белән, урманда, рәхәт, дуслар, бик.

Дуслар белән урманда ял итү бик рәхәт.

5. Переведи на татарский язык и запиши (по 2 б., макс.б. -10).

1. Елабуга – старинный городок в Татарстане 2. Здесь родились: кавалерист-девица Н.А.Дурова, художник И.И.Шишкин, известный ученый психиатр В.М. Бехтеров, маршал Советского Союза Л.А. Говоров и другие известные люди. 3. Эта земля хранит память об отрядах Емельяна Пугачева, о писателях А.Н.Радищеве и В.Г.Короленко, о командире гражданской войны В.И. Чуйкове. 4. В годы Великой Отечественной войны Елабуга послала на фронт тысячи бойцов. 5. Елабуга включена в число исторических городов.

.

№	**Предложения**	**Макс.кол-во баллов - 10**	**Баллы**
1.	***Алабуга Татарстанның борынгы шәһәрчеге.***	**2**	
2.	***Монда кавалерист кыз Н.А. Дурова, рәссам И.И. Шишкин, танылган галим, психиатр В.М. Бехтеров, Советлар Союзы маршалы Л.А. Говоров һәм башка танылган кешеләр туган.***	**2**	
3.	***Бу җир Емельян Пугачев отрядлары, язучылардан А.Н. Радищев һәм В.Г. Короленко, граждан сугышы командиры В.И. Чуйков турындагы хәтирәләрне саклый.***	**2**	
4.	***Алабуга Бөек Ватан сугышы елларында фронтка меңләгән сугышчыларын җибәрә.***	**2**	
5.	***Алабуга тарихи шәһәрләр исемлегенә кертелгән.***	**2**	

6. Допиши буквы, образуй новые слова (по 1 б., макс. б – 4)

Җ	И	***Р***
Җ	И	***Л***
Җ	И	***М***
Җ	И	***Т***

7. Выберите и вместо многоточия ставьте фразеологизм (2б.).

Әни пешергән бәлеш ... булган.

1) сүзсез калырлык
2) йөз чөерерлек
3) баш әйләнерлек
4) ***телне йотарлык***

8. **Найди грамматический правильное продолжение предложения (2 б.)**

   Яңгыр ява, ...

   1) ләкин без бернәрсә белмибез.
   2) шунда кичә башланды.
   3) шул вакытта кыш та җитте.
   4) ***шулай да без юлга чыктык.***

9. **Вместо многоточия вставь подходящее падежное окончание (2 б.).**

   1) эшНЕ дәвам итәргә
   2) эшТӘ ярдәм итәргә
   3) эшКӘ игътибар итәргә
   4) эшТӘН кайтып китәргә

10. **Прочитайте рассказ. Напиши небольшой рассказ, продолжив последнее предложение текста: Тукай яши, яшәячәк (6-8 предл., по 2 б., макс.б. - 16), используя текст.**

Тукай дөньяда 27 яшькә кадәр генә яшәде, ләкин ул кыска гомерен дә зур итеп, мәгънәле итеп үткәрде. Иҗтимагый һәм сәяси тормышта ул катнашмаган бер генә өлкә дә булмагандыр.

Барыннан да бигрәк ул яза. Әйтерсең лә, гомеренең кыска, вакытының аз икәнен тоеп, уйлаганын әйтеп бетерергә ашыга. Татар әдәбиятының алтын фондына кергән “Шүрәле”, “Су анасы”, “Кисекбаш” әле бүген дә композиторлар, рәссамнар, драматурглар иҗатына, опера һәм балет артистларына илһам биреп тора.

Безнең әдәбиятта Тукай иҗаты биек бер тау булып күтәрелеп тора. Чөнки Тукай - үз халкының рухи байлыгы чагылышы ул. Тукайның тормышы – күз яшьләре белән, фикер һәм җыр белән тулы тормыш. Тукай яши, яшәячәк.

(Г.Ахунов)

_***Тукай кыска гына гомерендә бик күп эшли, үлемсез әсәрләр язып калдыра. Аның үлемсез әсәрләре әле дә төрле сәхнәләрдән, төрле чараларда яңгырап тора....***____

____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
____
___